

TIJDREISTHEATER MUSEON, DEN HAAG

Museon heeft een nieuwe en unieke audiovisuele beleving waarin je in slechts vijf minuten miljoenen jaren terug in de tijd reist. Bijzondere collectie-items worden gecombineerd met meeslepende audioverhalen over evolutie, extinctie en de toekomst van onze planeet. Ontmoet iconische uitgestorven dieren zoals de Allosaurus, Ichthyosaurus en de olifantsvogel, en ontdek hoe zich het leven op onze planeet steeds opnieuw aanpast. Laat je verrassen door fascinerende overlevers zoals de degenkrab, ammoniet en gele papegaai en ervaar hoe belangrijk het is om onze natuur en haar bewoners te beschermen.

VULKANEN, VRIEND ÉN VIJAND GEOLOGISCH MUSEUM HOFLAND, LAREN

Deze nieuwe wisseltentoonstelling gaat over vulkanen en vulkanisme. Vulkanen hebben grote invloed op het klimaat en het leven op aarde, op de evolutie en uitstervingsgolven. De gevaren van vulkanen kent iedereen wel, maar de vriendelijke kant van deze indrukwekkende geologische verschijnselen - uiterst vruchtbare landbouwgrond, praktisch oneindige en gratis energie - zijn minder bekend. De tentoonstelling laat zien dat vulkanen vriend én vijand zijn. Heel bijzonder zijn twee stukken boorkern uit een Nederlandse (uitgedoofde) vulkaan - 2500 meter onder de Waddenzee ligt een al ruim 150 miljoen jaar dode vulkaan uit de Jura. Bij een boring naar aardgas werd die vorige

eeuw per ongeluk ontdekt. De boorkern toont de typisch hoekige en rommelige gesteenten uit die vulkaan. Een gelukstreffer!

ONDERHUIDS NATUURMUSEUM BRABANT T/M 1 NOVEMBER

Kijk mee op de prepareertafel, leer wat 'jaw-juice' is en verbaas je over het vakmanschap van het opzetten van dieren. In 'Onderhuids' ontdek je de geheimen van het prepareren van dieren. Het is een bijzonder ambacht waar de nodige kennis, techniek, creativiteit, tangetjes en spelden bij komen kijken.

In de nieuwe tentoonstelling kruip je als bezoeker in de huid van de preparateur. Je volgt een sperwer tijdens het preparatieproces. Ook het opzetten van een skelet en een vlinder komen aan bod, en dat is een echt precisiewerk. Je krijgt op de prepareertafel een kijkje in de gereedschapskist: welke instrumenten heeft een preparateur allemaal nodig? Heb je ooit gehoord van een oorsplitser? In deze pop-up tentoonstelling zie je wat er nodig is om een natuurgetrouw eindresultaat te behalen.

BOVEN HET MAAIVELD RIJKSMUSEUM VAN OUDHEDEN, LEIDEN T/M 7 SEPTEMBER

Deze tentoonstelling presenteert meer dan vijfhonderd objecten, die afkomstig zijn van zo'n tweehonderd vindplaatsen, van Maastricht tot Texel. Het zijn de meest opvallende en spraakmakende ontdekkingen van 25 jaar Nederlandse

archeologie, die bij opgravingen letterlijk 'boven het maaiveld' zijn gekomen en er figuurlijk bovenuit steken door hun betekenis en waarde. Tussen de archeologische vondsten van hout, metaal en textiel liggen botten van o.a. de leeuw van het Haagse Binnenhof, een orka uit de slotgracht van een kasteel en de *Homotherium* uit de Noordzee.

MAMMOETDAGEN HUNEBEDCENTRUM, BORGER 7 & 8 JUNI

10TH INTERNATIONAL MEETING ON TAPHONOMY AND FOSSILIZATION COMACCHIO (FERRARA) 17 T/M 19 JUNI

22ND ANNUAL EAVP MEETING INSTITUTE OF SYSTEMATICS AND EVOLUTION OF ANIMALS, KRAKOW 30 JUNI T/M 5 JULI

LIFE AND PLANET 2025 THE GEOLOGICAL SOCIETY, LONDON 14 T/M 16 JULI

20E BVP FOSSIELENBEURS BIBLIOTHEEK, SINT-GILLIS-WAAS 7 SEPTEMBER

85TH ANNUAL SVP MEETING INTERNATIONAL CONVENTION CENTRE, BIRMINGHAM 12 T/M 15 NOVEMBER

PALEOTIME BELGIË VTC DE MIXX, HERSELT 16 NOVEMBER

WPZ AGENDA

AANLEVEREN KOPIJ CRANIUM 42-2 15 JULI

2^E BIJEENKOMST NATURALIS BIODIVERSITY CENTER, LEIDEN 13 SEPTEMBER

3^E BIJEENKOMST NATUURMUSEUM BRABANT, TILBURG 29 NOVEMBER

ODE AAN ANTJE

Op 12 december werd in het Amsterdam Museum aan de Amstel de tentoonstelling *Vrouwen van Amsterdam* – een ode geopend. Deze bijzondere tentoonstelling viert de 750e verjaardag van Amsterdam en is een eerbetoon aan meer dan 100 vrouwen die Amsterdam hebben gevormd. Van inspirerende kunstenaars tot invloedrijke ondernemers, van onvermoeibare activisten tot toegewijde sleutelfiguren in volksbuurten. Vrouwen die stuk voor stuk iets hebben bijgedragen of betekend voor de stad Amsterdam, worden middels een object uit de museumcollectie of een persoonlijk voorwerp in bruikleen in de spotlights gezet. Hun verhaal, en waarom zij van belang waren, wordt verteld.

Tussen de honderden ingezonden odes staan er twee over een paleontoloog wier naam de meesten van jullie tenminste zullen herkennen: Antje Schreuder. Dankzij mijn onderzoek naar haar persoon is er in 2023 een gedenkplaatje bij haar graf geplaatst, wat de Amsterdamse stichting De Zaak Muurbloem inspireerde om zich ook in haar te verdiepen. Zo kwam het dat wij beiden een ode aan Antje hebben geschreven.

In de tentoonstelling hangt een wandkleed dat werd gemaakt door studenten van het Huygens College in samenwerking met De Zaak Muurbloem. Het wandkleed is een ode aan Antje Schreuder en een prachtige aanvulling op onze missie om haar meer naamsbekendheid te geven bij het grote publiek.

Lees mijn (en andere) ode hier: <https://www.amsterdammuseum.nl/topic/vrouwen-van-amsterdam/bijdrage/163852-passie-voor-paleontologie>

De website blijft online en wordt nog regelmatig aangevuld met nieuwe odes. De tentoonstelling is nog tot 31 augustus te bezoeken.

BESTUURSWISSEL

De WPZ heeft sinds de ALV van 1 maart 2025 twee nieuwe bestuursleden en een nieuwe voorzitter.

Aftredend voorzitter Rob van den Berg onthulde als laatste officiële daad in zijn functie nieuw erelid Klaas Post, voor zijn jarenlange inzet voor de vereniging, zowel op het informatieve en wervende vlak, als door zijn naam eer aan te doen en uitgaande post (denk aan het nazenden van Cranium) voor de vereniging te verzorgen. Rob werd bedankt voor zijn 3,5 jaar voorzitterschap, een aanvankelijk tumultueuze periode waarin hij het bestuur en de vereniging bijeen wist te houden en met goede zin naar de toekomst liet kijken.

Eind 2024 werd het per nieuwsbrief aangekondigd; het WPZ-bestuur was op zoek naar een nieuw dagelijks bestuur. De functies van voorzitter, penningmeester en secretaris moesten opnieuw gevuld. Het leek enerzijds een onmogelijke opgaaf en anderzijds een van de grootste bestuurswissels in WPZ-geschiedenis te worden. Alleen in 1993 en 2009 traden voorzitter en secretaris/penningmeester (toen nog

één functie) gelijktijdig af. En net zoals in die jaren bleek er ook nu, gelukkig, een bestuurslid gewillig om intern door te schuiven en het voorzitterschap over te nemen.

Er is dit keer wel een pact gesloten. Bram Langeveld wilde voorzitter worden onder de voorwaarde dat Peter de Bruijn nog een termijn penningmeester wilde zijn, en vice versa. Dat pact werd door de ALV unaniem gesteund en de heren werden geïnstalleerd.

Ivo Verheijen werd daarnaast verkozen als nieuwe secretaris *“Als je lid bent van een vereniging en je wilt dat daarin iets veranderd of groeit, dan moet je daar zelf iets voor doen”* en Martijn van der Meer als nieuw bestuurslid met portefeuille PR *“Ik ga de zichtbaarheid van de vereniging vergroten en ervoor zorgen dat de verslagen van de bijeenkomsten en de jaarverslagen weer op de website en in Cranium gepubliceerd worden”*. Daarmee komt het aantal bestuursleden weer op zeven, en het aantal redactieleden in het bestuur op drie.

TROGONOTHERIUM CUVIERI FISCHER, 1814 JUISTE NAAM VOOR REUZENKOPBEVER

In Cranium 40-1 verscheen *Een zoektocht naar de naamgeving van Trogontherium cuvieri* Fischer, 1809. Dit was het resultaat van een lange zoektocht naar de oorsprong van de naam *Trogontherium cuvieri*. Dat deze vraag niet zo makkelijk te beantwoorden is, blijkt wel uit het feit dat vele wetenschappers, waaronder Edwin Tulley Newton (1840-1930), de oorsprong van de naam *Trogontherium cuvieri* niet hebben kunnen achterhalen. Recent onderzoek heeft aangetoond dat Grigory Fischer (1771-1853) in het derde deel van zijn voorheen onbekende monografie *Zoognosia tabulis synopticis illustrata: in usum praelectionum Academiae Imperialis Medico-Chirurgicae Mosquensis* uit 1814 zelf het geslacht *Trogontherium* (dat hij in 1809 introduceerde) onderverdeelde in twee soorten: *T. cuvieri* en *T. werneri*. Dit bewijst dat Fischer zelf de wetenschappelijke naam *T. cuvieri* als eerste heeft genoemd, geheel volgens de regels van de nomenclatuur voor zowel de genusnaam als de soortnaam. Daarmee is het vraagstuk naar de oorsprong van de naam opgelost.

Tegenwoordig wordt de wetenschappelijke naamgeving van dieren geregeld door de International Commission on Zoological Nomenclature (Internationale Commissie voor Zoölogische Nomenclatuur; ICZN). Het ICZN publiceert haar bevindingen in het vakblad *Bulletin of zoological nomenclature*, waarin eventuele problemen omtrent de naamgeving aan de orde worden gesteld. De ontdekking dat Fischer in 1814 zelf de naam *Trogontherium cuvieri* heeft geïntroduceerd en dat de verwijzing naar het jaartal 1809 dus niet klopt, heeft de auteurs doen besluiten om dit voor te leggen aan het ICZN.

Met een nomenclatural note aan het ICZN werd aangetoond dat 1) het objectieve juniorsynoniem *Trogontherium cuvieri* Fischer, 1814 voorrang moet hebben boven *Castor trogontherium* Cuvier, 1809, welke naam in 1809 door Georges Cuvier (1769-

1832) werd geïntroduceerd; en 2) de binominale naamgeving *T. cuvieri* moet worden toegeschreven aan Fischer (1814) in plaats van de veel geciteerde Fischer (1809). Aan alle door het ICZN gestelde eisen voor naamswijziging werd voldaan. Artikel 23.9.1.1 geeft aan dat het juniorsynoniem (de jongere naam: *T. cuvieri*) het seniorsynoniem

of homoniem, in dit geval *C. trogontherium*, vervangt wanneer die oudere naam na 1899 niet meer is gebruikt. Literatuuronderzoek heeft aangetoond dat de naam *C. trogontherium* als naam voor de reuzenkopbever voor het laatst is gebruikt in een artikel van Meunier uit 1884. Daarnaast is de afgelopen 50 jaar de naam *T. cuvieri* door tenminste

84

LES ANIMAUX FOSSILES.

Rongeurs. — Les rongeurs ont existé dès les plus anciens temps de l'époque tertiaire. Parmi la multitude de genres qu'ils contiennent, nous nous voyons forcés d'en choisir un petit nombre seulement. Nous citerons tout d'abord :

Les *Rats* qui ont existé abondamment en Europe pendant l'époque diluvienne, ce que témoignent de nombreux ossements trouvés dans les cavernes.

Fig. 49.

Castor trogontherium.

Plusieurs espèces ont été trouvées dans les terrains tertiaires. Ainsi le *Mus minutus* Aymard, *Mus Aymardi* Gervais, se rencontre dans les marnes à hyénodons d'Auvergne. Il est plus petit que la souris.

Le *Mus arvernensis* trouvé avec le précédent, est d'une grandeur double. Le *Mus gergovianus* Gervais provient des marnes lacustres de la Limagne.

Parmi les nombreux débris du diluvium et des cavernes, on cite surtout trois espèces: une un peu plus grande que le mulot, et une qui rappelle la souris.

Le genre **Castor** a probablement été représenté pour la première fois sur notre globe au milieu de l'époque tertiaire. M. Pomel en indique une espèce dans le miocène inférieur de la montagne de Perrier.

On en a trouvé quelques ossements dans les terrains tertiaires les plus supérieurs, tels que les dépôts arénacés du Puy-de-Dôme.

Le *Castor des cavernes* (fig. 49) (époque diluvienne) paraît très voisin par ses formes de celui qui habite au-

Publicatie van Meunier uit 1884 waarin op bladzijde 84 *Castor trogontherium* als naam voor de reuzenkopbever voor het laatst is gebruikt.

Publication of Meunier from 1884 in which on page 84 the name *Castor trogontherium* was used for the last time.

AUTEURS
 PETER DE BRUIJN,
 INGRID DE BRUIJN,
 ROB VAN DEN
 BERG,
 BRAM LANGEVELD

ZOMER 2025 C R A N I U M 4 2 - 1 [9]